

Sotsiaalministri käskkirja „Sotsiaalkaitseministri 3. mai 2023. a käskkirjaga nr 81 kinnitatud toetuse andmise tingimuste „Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

I. Sissejuhatus

Muudetakse toetuse andmise tingimusi (edaspidi TAT) abikõlblikkuse perioodi pikendamiseks kahe aasta võrra 2029. aasta lõpuni ning vähendatakse eelarvet kokku 1 290 900 euro võrra. Lisatakse uus tegevus vanemaealisi väärtustavate hoiakute kujundamiseks ning aktiivse vananemise toetamiseks ning võimaldatakse sotsiaalhoolekandes innovatsioonivõimekuse tõstmiseks arendusprogrammi läbiviimine. Muudatused toetavad terviklikuma pikaajalise hoolduse süsteemi loomist ja aitavad kaasa inimeste võimalikult iseseisevale ja inimväärsel toimetulekule. Muudatused on vajalikud sotsiaalhoolekandes nii innovatsioonivõimekuse kui ka kohalike omavalitsuste suutlikkuse tõstmiseks, et korraldada sotsiaaltööd ning teenuseid tulemuslikumalt, tõhusamalt ja kestlikumalt. Sisuliste muudatuste tulemusena muutub ka TAT eelarve tegevuste ja aastate kaupa.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Terry Ney (tel 5919 2437, terry.ney@sm.ee) ning välisvahendite osakonna nõunikud Margot Maisalu (tel 52 438 27, margot.maisalu@sm.ee) ja Jüri Lössenko (tel 5913 7882, jyri.lossenko@sm.ee).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (tel 626 9128, piret.eelmets@sm.ee).

Märkused:

Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses, kuna TAT uue lisanduva tegevusega 2.3 „Vanemaealisi väärtustavate hoiakute kujundamine ja aktiivsena vananemise toetamine“ andmekorjes uusi isikuandmeliike võrreldes algsete tegevustega ei koguta.

Seletuskirjas on kirjeldatud ainult eelnõus nimetatud TAT muudatusi.

II. TAT muudatuste sisu

Punktiga 1 pikendatakse TAT abikõlblikkuse perioodi kahe aasta võrra kuni 2029. a lõpuni. TAT pikendamine on vajalik lisandunud uue tegevuse 2.3 eesmärgipäraseks ellu viimiseks ning TAT raames läbi viidava innovatsiooni arendusprogrammi rakendamiseks, sh Euroopa Regionaalarengu Fondi meetme 21.4.1.1 määruse „Heaolutehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine tervise- ja hoolekande valdkonnas,“ (elnõu väljatöötamisel) alusel toetust saavate projektide sisuliseks toetamiseks 2029. aasta sügiseni.

Punktiga 2 täiendatakse TAT punkti 1.1.2, et tuua välja uue lisandunud TAT tegevuse 2.3 sidusus Eesti 2035 eesmärkidega.

Punktiga 3 täiendatakse TAT punkti 1.1.4, et põhjendada TATi lisanduva uue tegevuse 2.3 seoseid puutumuses olevate arengukavade ja programmidega.

Punktiga 4 muudetakse TAT punkti 2 teist ja kolmandat lõiku, et tuua välja uue lisandunud TAT tegevuse 2.3 seos TAT eesmärgiga.

Punktiga 5 kustutatakse välja toodud tegevuskava periood. Tegevuskava kehtestatakse kahe aasta kaupa ning konkreetse perioodi välja toomine tekitab vajaduse TAT muutmiseks iga uue perioodi alguses.

Punktiga 6 muudetakse punkti 2.1.2 esimese lõigu viimast lauset. Muudatus on vajalik, sest kaardistuse tulemusena otsustati TAT raames vabatahtlike tegevusega mitte jätkata. Põhjuseks asjaolu, et tegevust toetatakse ka Euroopa Sotsiaalfond+i (edaspidi ESF+) meetmete 21.4.9.1 ja 21.4.9.2 avatud taotlusvoorude kaudu.

Punktiga 7 jäetakse välja punkti 2.1.2 viienda lõigu viimane lause, kuna Sotsiaalministeerium on Sotsiaalkindlustusameti tegevused üle vaadanud ning sellest tulenevad otsused ja muudatused on ellu viidud.

Punktiga 8 tuuakse eraldi välja, et nägemis- ja kuulmisvaegusega abi vajavate inimeste ja nende lähedaste jaoks vajalik info abivahenditest ja nende kättesaadavusest on tagatud.

Punktiga 9 täiendatakse tegevuse 2.2.2 sisu. Muudatus on vajalik, et selgemalt välja tuua TATiga planeeritud tegevuse sisu innovatsioonivõimekuse tõstmiseks.

Punktiga 10 lisatakse TAT-i uus tegevus 2.3, mis on seotud vanemaealisi väärtustavate hoiakute kujundamise ja aktiivsena vananemise toetamisega. Uue tegevuse lisamine on vajalik selleks, et parandada vanemaealiste rolli väärtustamist ühiskonnas, soodustada vanemaealisi inimesi väärtustavaid hoiakuid ja vähendada vanusega seotud eelarvamusi ja diskrimineerimist ühiskonnas, sealhulgas tööturul, arvestades aktiivsena vananemise põhimõtetega. Vanemaealisi väärtustavate hoiakute kujundamine ja aktiivsena vananemise toetamine on lahutamatu seotud pikaajalise hooldusega, sest see vähendab vanusega seotud eelarvamusi, pikendab eakate iseseisva toimetuleku perioodi ning seeläbi ennetab kulukamate pikaajalise hoolduse teenuste vajadust, aidates täita TAT-i üldist eesmärki luua kestlik ja inimkeskne hooldussüsteem. Senine TAT punkt 2.3 muutub punktiks 2.4.

Punktiga 11 vähendatakse TAT eelarvet (kehtiv abikõlblike kulude summa on 16 100 000 eurot) kokku 1 290 900 euro võrra, millest ESF+ toetus on 903 630 eurot ja riiklik kaasfinantseering 387 270 eurot. Vabanevad vahendid võetakse aastate vahel jaotamata eelarvereaalt ning suunatakse meetme 21.4.9.1 „Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning hooldusvõimaluste tagamine“ TAT määruse "Inimkeskse hoolekande- ja tervishoiusüsteemi koordineerimismudeli rakendamine" uue vooru eelarvesse.

TAT eelarve on muutmisjärgselt kokku 14 809 100 eurot, millest ESF+ toetus on 10 366 370 eurot ja riiklik kaasfinantseering 4 442 730 eurot.

Punktiga 12 täpsustatakse, kelle lähetused ja mis lähetustega kaasnevad kulud on TAT eelarvest abikõlblikud, sh ei seata piiranguid lähetuse sihtriikidele. Sõltumata asukohariigist peavad lähetused olema otseselt seotud TAT eesmärkide ja tulemuste saavutamise. TAT tegevuste tulemuslik ja kvaliteetne elluviimine eeldab laialdasi ekspertteadmisi ning rahvusvahelisi kogemusi ning koostööd. Projekti eesmärkide saavutamiseks on vajalik, et TAT elluviija ja partnerite projektijuhid, valdkonna eksperdid ja spetsialistid ning partnerid omandaksid uusi teadmisi, oskusi ja parimaid praktikaid läbi rahvusvaheliste õppereiside ja väliskoolituste. Omandatud teadmised ja kogemused on otseselt rakendatavad TAT edukal elluviimisel.

Punktiga 13 tunnistatakse kehtetuks punkt 5.4.2, sest see ei ole enam asjakohane pärast TAT muudatuse punktiga 12 lisatavat täiendust.

Punktiga 14 seatakse elluvijale kohustus esitada rakendusüksusele makse saamise aluseks olevaid dokumente ja tõendeid kord kuus, kui varasemalt oli võimalik seda teha ka kord

kvartalis. Muudatuse põhjus on vajadus väljamakseid kiirendada, et aidata kaasa maksetega seotud eesmärkide saavutamisele.

Punktiga 15 sätestatakse, et lõpparuandes puuduste mitteesinemise korral kinnitab rakendusüksus lõpparuande ning jääb ära sellele eelnev rakendusasutuse kooskõlastus.

Punktiga 16 asendatakse lisa 1 „Tegevuste detailne kirjeldus perioodil 01.01.2023–31.12.2024“ ja lisa 2 „TAT eelarve kulukohtade kaupa“ uute lisadega, on täiendatud vastavalt tekkinud vajadustega ning kooskõlla viidud TAT muudatusega, arvestades sealjuures TAT abikõlblikkuse perioodi pikendamise. TAT raamtekstis eemaldatakse muu hulgas viide ajaperioodile lisa 1 nimetuses, kuna see ei ole asjakohane.

Punkti 17 kohaselt rakendatakse käskkirja tagasiulatuvalt alates 01.07.2025. Muudatus on vajalik lisandunud uue TAT tegevuse 2.3 elluviimise algusega 01.07.2025 ja palgakulude maksimisega.

III. TAT vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

IV. TAT muudatuste mõjud

Muudatusega lisandub TAT-sse uus tegevus, täpsustatakse olemasolevaid tegevusi ning pikendatakse tegevuste abikõlblikkuse perioodi kahe aasta võrra. Muudatusel on positiivne mõju terviklikuma pikaajalise hoolduse süsteemi loomisele ja sotsiaalhoolekande innovatsioonivõimekuse paranemisele. Tegevused on suunatud iseseisva toimetuleku toetamisele, kvaliteetsete sotsiaalteenuste osutamisele, keskendudes eeskätt hoolekandevaldkonna tegevuste arendamisele. TAT rakendamise tulemusena vastab pakutav abi inimeste tegelikule vajadusele ja aitab lahendada veel katmata sihtrühmade vajadusi. Vanemaealisi väärtustavate hoiakute kujundamine pikendab eakate iseseisva elu etappi, lükkab edasi pikaajalise hoolduse teenuste vajaduse ning vähendab hoolduskoormust pereliikmetele. Lisaks vähendavad TAT raames tehtavad arendused oluliselt halduskoormust nii abivajajate, KOV-i sotsiaaltöötajate kui ka teenuseosutajate jaoks. Kõik need tegurid panustavad terviklikult riigi tasakaalustatud regionaalarengusse. TAT abikõlblikkuse perioodi pikendamine võimaldab TAT-sse planeeritud tegevusi ellu viia eesmärgipäraselt ja tulemuslikumalt. Innovatsiooni arendusprogrammi elluviimine kuni 2029. a sügiseni võimaldab panustada ka ERFi meetme 21.4.1.1 määruse „Heaolutehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine tervise- ja hoolekande valdkonnas,“ (elnõu väljatöötamisel) alusel toetust saanud projektidesse.

TAT eelarve vähendamine TAT eesmärkide ja näitajate saavutamisele mõju ei oma. Muudatuse jõustumise järgselt on meetme 21.4.9.1 eelarve jaotus järgmine:

Meede 21.4.9.1	ESF+ toetus	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kokku
----------------	-------------	---------------------------	------------------	-------

	38 660 000	70,00%	13 807 143	25,00%	2 761 429	5,00%	55 228 571
TAT käskkiri "Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine"	10 366 370	70,00%	4 442 730	30,00%	0	0,00%	14 809 100
TAT käskkiri "Sotsiaalkaitse ja pikaajalise hoolduse kättesaadavus"	14 167 088	70,00%	6 071 609	30,00%	0	0,00%	20 238 697
TAT määruse "Sotsiaalteenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine kohalikul tasandil" 31.03.2025 lõppenud vooru rahastatud projektide eelarve	8 952 684	70,00%	1 278 955	10,00%	2 557 910	20,00%	12 789 548
TAT määruse "Sotsiaalteenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine kohalikul tasandil" Kagu-Eesti vooru (14.07-14.10.2025) eelarve	2 474 812	70,00%	707 089	20,00%	353 545	10,00%	3 535 446
TAT määruse "Inimkeskse hoolekande- ja tervishoiusüsteemi koordineerimismudeli jätkurakendamine" 31.12.2024 lõppenud vooru rahastatud projektide eelarve	555 152	70,00%	237 922	30,00%	0	0,00%	793 074
TAT määruse "Inimkeskse hoolekande- ja tervishoiusüsteemi koordineerimismudeli rakendamine" uue vooru eelarve	2 143 894	70,00%	918 812	30,00%	0	0,00%	3 062 706
Kokku	38 660 000	70,00%	13 657 117	24,73%	2 911 454	5,27%	55 228 571

V. TAT muudatuste jõustumine

Käskkirja rakendatakse tagasiulatuvalt alates 01.07.2025. Tagasiulatuva jõustumine on vajalik lisanduva tegevuse 2.3 kulude, sh personalikulude abikõlblikkusega nimetatud kuupäevast alates.

VI. TAT muudatuste kooskõlastamine

Eelnõu edastatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile ning e-posti kaudu Riigi Tugiteenuste Keskusele, Euroopa Komisjonile ja ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ning arvamuse avaldamiseks Sotsiaalkindlustusametile, Tervise Arengu Instituudile ja Eesti Puuetega Inimeste Kojale.